

Haziran 2021

Dünya Patates Verileri (bin ton)

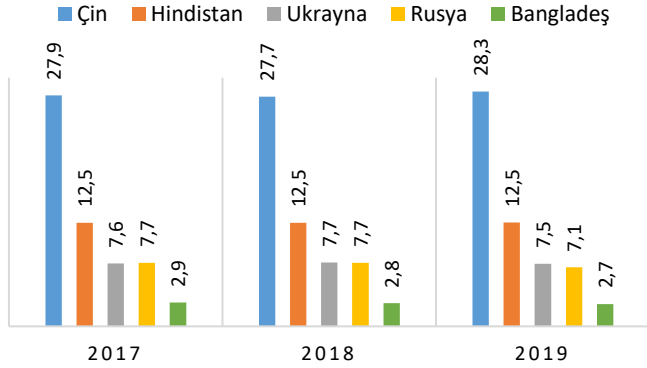
	2015	2016	2017	2018	2019	Değişim (%) ¹
Alan (bin ha)	18.069	17.410	17.443	17.164	17.341	-1,6
Verim (ton/ha)	20,26	20,34	21,22	21,28	21,36	0,3
Üretim	366.138	354.189	370.105	365.316	370.437	-1,3
İthalat	11.119	11.805	12.485	13.072	13.718	4,9
İhracat	10.456	11.115	11.775	11.722	12.171	3,8
İhracat fiyatı (\$/ton)	276	286	289	285	322	13,1

Kaynak: FAO, Trade Map (Erişim: 02.06.2021), 070190 GTİP kodlu ürün alınmıştır.¹/Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir.

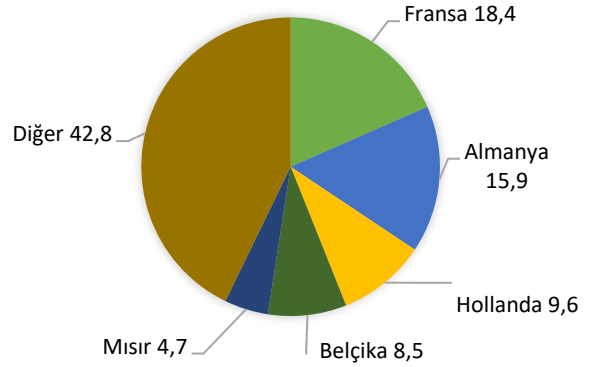
FAO 2019 yılı verilerine göre dünyada 17,3 milyon hektar alanda 370 milyon ton patates üretilmiştir. Dünya patates ekim alanlarının %28,3'ü Çin'de, %12,5'i Hindistan'da, %7,5'i de Ukrayna'da bulunmakta olup, bu üç ülke dünya patates üretiminin %48,4'ünü oluşturmaktadır. Dünya patates üretiminde Orta Avrupa ülkelerinin ağırlığı hızla düşerken, Çin ve Hindistan'ın payları günden güne

artmaktadır. Özellikle Çin ve Hindistan nüfus yoğunluğu fazla olan ülkeler oldukları için diğer ürünlere göre birim alandan fazla ürün alınması nedeniyle patates, gıda güvencesinin sağlanması bakımından önemli bir ürün haline gelmiştir. FAO 2019 yılı verilerine göre, Çin'de 91,8 milyon ton, Hindistan'da ise 50,2 milyon ton patates üretimi gerçekleşmiştir.

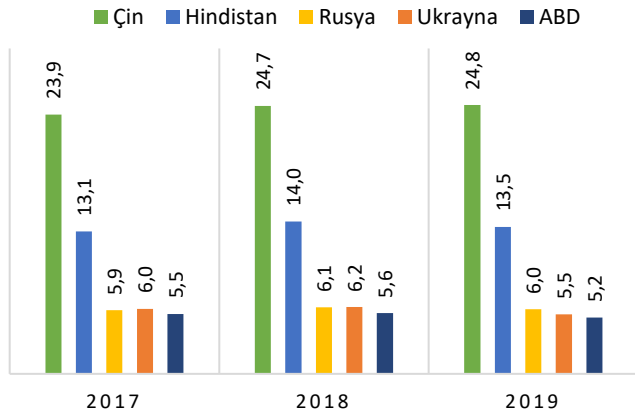
Patates ekim alanında önemli ülkeler (%)

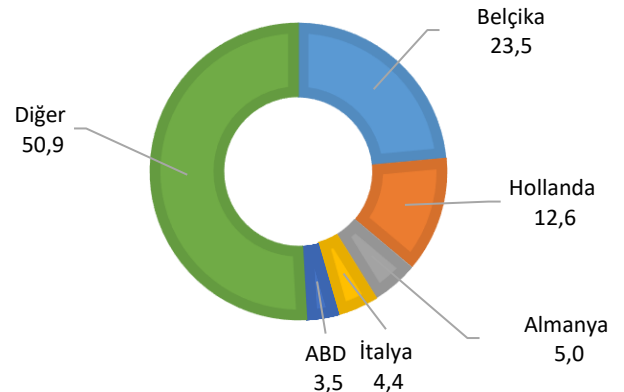
Ülkelere göre dünya patates ihracatı (2020, %)

Patates üretiminde önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya patates ithalatı (2020, %)

Dünyada ortalama patates verimi 2019 yılında bir önceki yıla göre %0,3 artarak 21,4 ton/ha olmuştur. Dünyada patates ticareti en fazla Avrupa Birliği ülkeleri arasında yapılmaktadır. Fransa 2020 yılında 2,1 milyon tonluk patates ihracatı ile ilk sırada yer almaktadır. Almanya 1,9

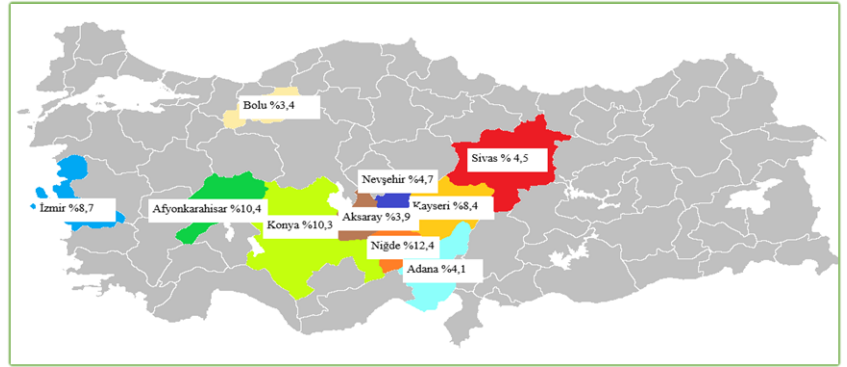
milyon tonla ikinci sırayı alırken, Hollanda 1,1 milyon tonluk ihracat ile üçüncü sırada yer almaktadır. Dünya patates ithalatında Belçika 2,8 milyon ton ithalat ile ilk sırada, Hollanda 1,6 milyon ton ile ikinci sırada, Almanya ise 610 bin tonluk ithalatı ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Türkiye Patates Verileri (bin ton)

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	Değişim (%) ¹
Alan (bin ha)	154	145	143	136	141	3,7
Verim (kg/da)	3.095	3.283	3.360	3.348	3.358	5,7
Üretim	4.763	4.751	4.801	4.550	4.980	9,5
Tüketim	4.119	3.825	4.064	3.860	4.210	9,1
İthalat	86	75	92	184	97	-47,3
İhracat	125	429	254	327	289	-11,6

Kaynak: TÜİK (Erişim 02.06.2021) ^{1/} Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir. Piyasa Dönemi: Temmuz-Haziran

Patates ekim alanları: Türkiye patates tarımı için uygun koşullara sahip olup, 2020 yılında 1,4 milyon dekar alanda patates üretimi yapılmıştır. 2020 yılında patates ekim alanlarında önceki yıla göre %5'lik artış olmuştur. Patates ekim alanı en geniş ilimiz, 182 bin dekar (%12,4) ile Niğde'dir. Niğde'yi 153 bin dekarla (%10,4) Afyonkarahisar, 151 bin dekarla (%10,3) Konya ve sırasıyla İzmir, Kayseri ve Nevşehir izlemektedir.

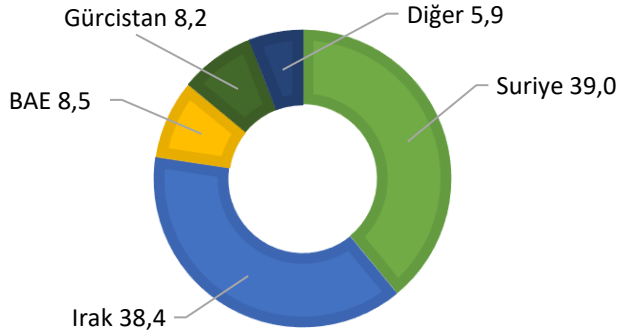
Patates üretimi: Türkiye'de 2020 yılında 5,2 milyon ton patates üretimi gerçekleşmiştir. Patates üretiminde bir önceki yıla göre %4,4 artış olmuştur. Niğde 689 bin ton (%13,3) patates üretimi ile ekim alanında olduğu gibi üretimde de ilk sırada yer almaktadır. Niğde'yi sırasıyla 638 bin tonluk (%12,3) üretimle Konya, 531 bin tonluk üretimle (%10,6) Afyonkarahisar, Kayseri, İzmir izlemektedir.

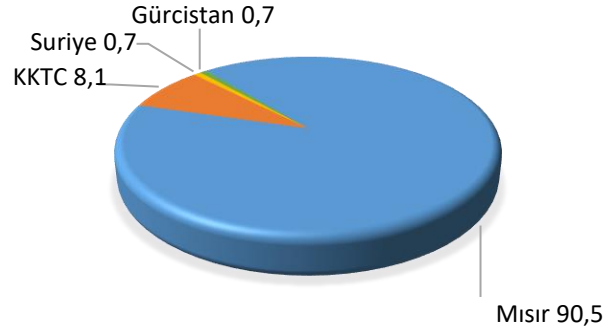
TÜİK verilerine göre 2020 yılında; patates ihracatı toplam 121 bin ton 137 olarak gerçekleşmiştir. 47 bin 288 ton ile Suriye ilk sırada yer alırken Irak 46 bin 288 ton ile ikinci, BAE 10 bin 356 ton ile üçüncü sırada yer almaktadır. 2020 yılı toplam ithalat miktarı 3 bin 472 ton olarak gerçekleşmiştir. Mısır 3 bin 141 ton ile ilk sırayı alırken 281 ton ile KKTC ikinci, 26 ton ile Suriye üçüncü sırada yer almaktadır. 2021 yılı dört aylık toplam ihracatımız 96.921 ton ithalatımız ise 239 tondur.

Türkiye'de 2019/2020 sezonunda bir önceki sezona göre patates ithalatı %47,3 oranında azalmıştır. 07 Ocak 2020 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan "İhracatı Yasak ve Ön İzne Bağlı Mallara İlişkin Tebliğ" ile patates ihracı ön izne bağlı mallar listesine eklenmiştir. Bu kararın amacı ülkemizde patates arz açığı oluşmaması, dış talebin iç piyasa fiyatlarını etkilememesi ve tüketici fiyatlarında dalgalanma yaşanmaması amacıyla ihracatın ön izne bağlanmasıdır. Bu durum ihracata herhangi bir yasaklama getirmemiş olup, ülkemizin üretim, tüketim, stok, ihtiyaç ve yurt içi-yurt dışı piyasa fiyatlarının düzenli olarak takip edilerek, söz konusu ürünlerin ihracatının ön izne bağlanmasını içermektedir. 2020 Mart ayında başlayan pandemi nedeniyle kontrollü olarak ihracat yapılmış olup, yeni hasadın gerçekleşmesi sonucu rekoltedeki artış nedeniyle 19 Temmuz 2020 tarihinde yayımlanan Tebliğ ile patates ihracatı ön izne tabi olmaktan çıkarılmıştır.

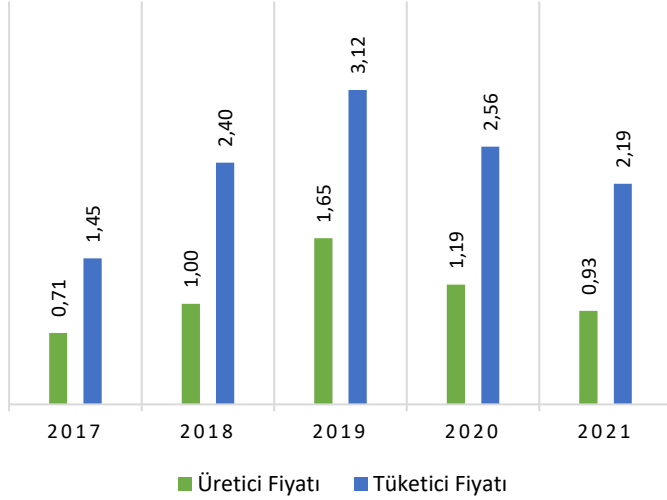
Türkiye'nin patates ihracatında önemli ülkeler (2020,%)

Türkiye'nin patates ithalatı yaptığı ülkeler (2020, %)

TL/kg

Türkiye’de patates, üretici ve tüketici fiyatı en fazla dalgalanma gösteren ürünlerin başında gelmektedir. 2020 yılı ortalama 1,19 TL/kg olan üretici fiyatı bir önceki yıla göre yaklaşık %28 azalmıştır. 2021 beş aylık verilere göre üretici fiyatı ortalama 0,93 TL/kg’dır. 2021 Mayıs ayında 0,93 TL/kg olan üretici fiyatı; bir önceki yılın aynı ayına göre %33,6 azalış, bir önceki aya göre ise %5,8 artış göstermiştir. 2020 yılında ortalama 2,56 TL/kg olan tüketici fiyatı; bir önceki yıla göre %18,1 azalmıştır. 2021 beş aylık verilere göre ortalama tüketici fiyatı 2,19 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. 2021 Mayıs ayında 2,69 TL/kg olan tüketici fiyatı; bir önceki yılın aynı ayına göre %17 azalış, bir önceki aya göre de %41,6 artış göstermiştir.

Patates üretiminde mevcut desteklemeler: Türkiye’de patates üretimine 2020 yılı itibarıyla; Mazot-Gübre Desteği 35 TL/da ve Sertifikalı Tohumluk Kullanım Desteği 100 TL/da, Sertifikalı Tohum Üretim Desteğinde sertifikalı kademe 0,10 TL/kg, Orijinal/Temel ve üstü kademelerde ise 0,20TL/kg verilmektedir. Patates Sığılı Hastalığı görülen alanlara alternatif ürün destekleme ödemesi 2019 yılından itibaren aynı parselde 3 yılda bir defa ödenmek üzere dekara 110 TL destek verilmektedir. Patates organik tarım desteğinde ve iyi tarım uygulamalarında ikinci kategoride olup bireysel sertifikasyonda 40 TL/da, grup sertifikasyonun da ise 20 TL/da destek verilmektedir.

Verilen Destek (TL/kg)

Yıllar	Toprak Analizi	Sertifikalı Tohum	Mazot	Gübre	Toplam
2016	-	0,0244	0,0034		0,2780
2017	0,0002	0,0238	0,0051	0,0012	0,0303
2018	0,0002	0,0238	0,0057	0,0003	0,0300
2019	0,0002	0,0239	0,0081	0,0012	0,0334
2020	0,0002	0,0285	0,0077	0,0023	0,0386

Kaynak: TOB verilerinden TEPGE hesaplamaları.

	2016	2017	2018	2019	2020
Patates Fiyatı (TL/kg)	0,65	0,74	1,00	1,65	1,19
Patates Fiyatı + Destek (TL/kg)	0,68	2,10	1,03	1,66	1,23
Gübre Fiyatı (TL/kg) (a. sülfat)	0,64	0,71	1,01	1,22	1,28
Mazot Fiyatı (TL/lt)	3,85	4,69	5,78	6,43	6,07
Tohumluk Fiyatı (TL/kg)	3,20	3,20	4,52	4,10	2,9
1 kg Patates ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Patates/Gübre	1,02	1,04	0,99	1,35	0,93
Patates + destek/Gübre	1,06	2,96	1,02	1,36	0,96
Patates/Mazot	0,17	0,16	0,17	0,26	0,20
Patates + destek/Mazot	0,18	0,45	0,18	0,26	0,20
Patates/Tohum	0,20	0,23	0,22	0,40	0,41
Patates + destek/Tohum	0,21	0,66	0,23	0,40	0,42

Kaynak: TOB ve TÜİK verilerinden TEPGE hesaplamaları.

Patates Girdi Pariteleri

2020 yılında, ortalama patates üretici fiyatı bir önceki yıla göre %28 azalma göstermiş, gübre fiyatlarında değişim olmamakla birlikte mazot fiyatında %5,6 azalma olmuştur. Pariteye oransal olarak bakıldığında; 2020 yılında bir önceki yıla göre destekler hariç gübre paritesinde %31,3 ve mazot paritesinde %23,6 azalma olurken tohumluk paritesinde %2 artış olmuştur. Desteklerle birlikte gübre ve mazot paritelerinde sırasıyla %29,4 ve %21,5 azalma olurken tohumluk paritesinde %4,7 artış olmuştur.

GENEL DEĞERLENDİRME

Patates tarımını en çok etkileyen unsur şüphesiz hastalık ve zararlılardır. Türkiye’de de patates tarımını oldukça etkileyen patates siğil hastalığı ilk olarak 2001 yılında Ordu ilinde tespit edilmiş olup zamanla, patates tarımının merkezi halinde olan Orta Anadolu Bölgesi’ndeki birçok ilde saptanmıştır. Hastalığın görüldüğü alanlarda elde edilen ürünün piyasa değeri kalmadığı gibi, bulaşık alanların uzun yıllarca hem patates tarımı hem de yumrulu bitkiler yetiştiriciliğinde ekonomik olarak kullanılması mümkün değildir. Tohumluğun kaliteli olması bu bakımdan önem taşımaktadır.

Türkiye’de patates, üretici ve tüketici fiyatı en fazla dalgalanma gösteren ürünlerin başında gelmektedir. Belirli dönemlerde pazara arz edilen ürün miktarı artmakta ve bu artış ise fiyatlarda o dönem için düşüşe yol açmaktadır. Arzın azaldığı dönemlerde ise talep arttığından dolayı var olan talebi karşılayamayan arz sonucunda da fiyatlar yükselmektedir.

Üreticinin üretim kararını diğer faktörlerin yanında en çok bir önceki dönem elde edilen hasılat etkilemektedir. Yani patatesten üretim bir önceki dönem fiyatına göre şekillenmektedir.

COVID-19 sürecinde turfanda yetiştirilen patateslerin büyük bir bölümü otel, restoran ve okul yemekhaneleri gibi toplu tüketim yerlerinde kullanılmaktayken, pandemi dolayısıyla bu tüketim yerlerindeki talebin çok düşmesi de fiyatları olumsuz etkilemiştir. Pandemi sürecinde tüketim alışkanlıklarında yaşanan değişikliklerin ardından, özellikle dondurulmuş gıdalara olan talepte büyük bir artış olmuştur. İhracatın taze olarak yapılması yerine katma değeri yüksek olan dondurulmuş ve işlenmiş ürün olarak yapılması için teşvik edilmesi ülkemiz ekonomisi açısından önem arz etmektedir.

TÜİK Bitkisel Üretim 1. Tahmine göre 2021 yılında patates üretimi bir önceki yıla göre %1,9 azalarak 5,1 milyon ton olarak tahmin edilmektedir.

Patates yemeklik, taze veya işlenmiş ürünler ve tohumluk ticareti açısından dünyada önemli pazarı olan bir üründür. Türkiye’nin patates üretiminde göstermiş olduğu büyük ilerlemeye rağmen, dünya patates ticaretinde yeterli pay sahibi olduğu söylenemez. Türkiye, 2019 yılı dünya patates üretiminin %1,3’sini karşılarken, dünya patates ihracatındaki payı %1,1, toplam ihracat gelirinden aldığı pay ise %0,7 olmuştur.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Zehra YEGÜL, zehra.yegul@tarimorman.gov.tr 0312 287 58 33-07